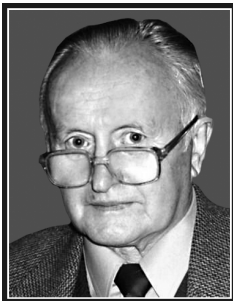

ПАМ'ЯТІ МЕЛЬНИКА Юрія Петровича (1931–2009)

28 жовтня 2009 р. пішов з життя президент Українського мінералогічного товариства у 1981–1991 рр., почесний член УМТ, член-кореспондент НАН України, доктор геолого-мінералогічних наук, відомий геолог-геохімік у галузі фундаментальних проблем геології, мінералогії і рудоутворення Ю.П. Мельник.

Народився майбутній фундатор експериментальної мінералогії — наукового напрямку на стику геологічних наук і фізичної хімії — 7 серпня 1931 р. у Києві. У 1954 р. закінчив геологічний, у 1968 р. — хімічний факультети Київського університету ім. Т.Г. Шевченка, одержавши два дипломи — геолога і фізико-хіміка. Перші кроки наукової діяльності пов'язані з Інститутом геологічних наук АН УРСР, де він навчався в аспірантурі та захистив кандидатську дисертацію.

З 1972 до 1996 р. наукова і науково-організаційна діяльність Юрія Петровича пов'язана з Інститутом геохімії і фізики мінералів АН УРСР (з 1993 р. — Інститут геохімії, мінералогії та рудоутворення АН України). Працюючи тут, Ю.П. Мельник на основі експериментальних досліджень розвитку процесів формування складного геохімічного циклу заліза і кремнезему вперше у світі опрацював акумуляційну біогеохімічну модель утворення докембрійських залізо-кременистих порід і руд, узгоджену із сучасним уявленням про еволюцію літосфери, атмосфери, гідросфери і біосфери. За цикл робіт з фізико-хімічних умов утворення залізистих кварцитів докембрію у 1974 р. Ю.П. Мельник одержав премію ім. В.І. Вернадського.

Вчений уперше опрацював системи погоджених термодинамічних констант мінералів заліза і магнію та запропонував новий метод прогнозування властивостей реальних газів за високих температур і тисків, теоретично обґрунтував глибинні процеси карбонатизації. За ці дослідження у 1978 р. його нагороджено Почесною грамотою Всесоюзного хімічного товариства ім. Д.І. Менделєєва.

На основі теоретичних і експериментальних досліджень Юрію Петровичу вдалось вирішити конкретні

питання прояву та розвитку процесів метаморфізму залізисто-кременистих, карбонатних та ультраосновних порід Українського щита, пояснити утворення складної зональності залежно від варіацій температур, тиску та складу флюїдів в умовах метасоматозу. Ці проблеми висвітлено у колективних працях: “Физико-химические условия метаморфизма ультраосновных пород докембрия” (1987), “Генезис докембрийских полосчатых железистых формаций” (1986) та ін. Частина монографій Ю.П. Мельника перевидана англійською мовою у країнах Західної Європи. За ці праці у 1998 р. він зі співавторами був удостоєний Державної премії України в галузі науки і техніки.

Велике значення для розвитку теоретичних основ геохімії рідкісних елементів і практики геологорозвідувальних робіт в Україні мали також розробки автора, які дали змогу визначити фізико-хімічні умови перенесення урану, торію і вольфраму у водних розчинах та закономірності їх осадження. У науковому доробку Ю.П. Мельника понад 200 публікацій.

Добре розуміючи значення сучасних проблем геохімії техногенезу для збереження чистоти довкілля і практичного вирішення завдань охорони навколишнього природного середовища, у 1996 р. Юрій Петрович прийшов у Державний науковий центр радіогеохімії навколишнього середовища (нині Інститут геохімії навколишнього середовища) НАН та МНС України, де пропрацював до останніх днів свого життя.

Плідну наукову діяльність Юрій Петрович завжди вдало поєднував з науково-організаційною роботою. Був членом Бюро відділення наук про Землю АН УРСР і заступником академіка-секретаря відділення (1977—1987), заступником головного редактора та головним редактором “Мінералогічного журналу”, членом багатьох учених рад, президентом Українського мінералогічного товариства (1981—1991), головою експертної ради ВАК України з геологічних наук (1995—1998).

Підкорювач вершин, не лише наукових, Ю.П. Мельник був майстром спорту СРСР з альпінізму.

Світла пам'ять про Юрія Петровича Мельника, вченого-енциклопедиста з широким світоглядом, назавжди залишиться у серцях його рідних, друзів і колег.

*Президія і Рада Українського мінералогічного товариства
Редколегія “Записок Українського мінералогічного товариства”*